

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ

CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS OF STATE POLICY FOR ENSURING THE DEVELOPMENT OF MEDICAL TOURISM

У статті досліджено понятійно-категоріальний апарат державної політики забезпечення розвитку медичного туризму, що дозволить визначити предметне коло, визначити властивості об'єкту дослідження та нові підходи до розуміння досліджуваного об'єкту та продемонстровано міждисциплінарність об'єкту дослідження, яка має бути врахована при формуванні державної політики розвитку медичного туризму.

В процесі дослідження класифікації туризму в цілому, було запропоновано виділення класифікаційні ознаки – за метою туристичної послуги та в її складі види туризму, які що передбачають туристичні послуги, із здоров'ям організму людини. В межах цієї ознаки пропонується виділення: медичного, оздоровчого та рекреаційного туризму. Відповідно до отриманих результатів вивчення зазначених понять було запропоновано згрупувати підходи до сутності оздоровчого туризму, а саме: сукупність соціально-економічних відносин; діяльністю людини; окремий вид туристичної діяльності; вид подорожі.

В дослідженні визначено зміст понять: оздоровчий туризм, медичний туризм, послуга медичного туризму; медична послуга та суб'єкти реалізації послуги медичного туризму.

В статті здійснено аналіз дефініції поняття медичний туризм з точки зору наступних змістовних підходів: надання послуг закладами охорони здоров'я, наслідок певних причин, вид подорожі за межі постійного проживання, заємодія між суб'єктами туристичної діяльності та суб'єктами реалізації медичних послуг (зкладами охорони здоров'я), спеціальний вид туризму, рух туристів, вид господарської діяльності. Вище зазначене дозволило виділити специфічні особливості медичного туризму, та запропонувати багатовекторне його розуміння: медичний туризм як вид туризму, медичний туризм як вид господарської діяльності

Ключові слова: державна політика, медичний туризм, оздоровчий туризм, медична послуга.

The article examines the conceptual and categorical apparatus of the state policy for ensuring the development of medical tourism, which will allow determining the subject area, determining the properties of the object of research and new approaches to understanding the object under study, and demonstrating the interdisciplinarity of the object of research, which should be taken into account when forming the state policy for the development of medical tourism.

In the process of studying the classification of tourism as a whole, it was proposed to allocate classification features - according to the purpose of the tourist service and in its composition the types of tourism that provide tourist services related to the health of the human body. Within this feature, it is proposed to allocate: medical, health and recreational tourism. In accordance with the results of studying the above concepts, it was proposed to group approaches to the essence of health tourism, namely: a set of socio-economic relations; human activity; a separate type of tourist activity; type of travel.

The author proposed that health tourism should be understood as a type of tourist services for restoring or maintaining a person's appropriate state of health, which is implemented by sanatorium and hotel and health complexes, and provides a set of medical and other services. The study defines the content of the concepts: health tourism, medical tourism, medical tourism service; medical service and subjects of implementation of medical tourism services.

The article analyzes the definition of the concept of medical tourism from the point of view of the following substantive approaches: provision of services by healthcare institutions, a consequence of certain reasons, a type of travel outside the boundaries of permanent residence, interaction between subjects of tourism activity and subjects of the implementation of medical services (healthcare institutions), a special type of tourism, the movement of tourists, a type of economic activity. The above allowed us to highlight the specific features of medical tourism and offer a multi-vector understanding of it: medical tourism as a type of tourism, medical tourism as a type of economic activity.

Key words: public policy, medical tourism, health tourism, medical service.

УДК 351
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.53>

Тишко Д.Ф.

к. мед. наук, доцент,
доцент кафедри ортопедичної
стоматології
Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця
ORCID ID: 0000-0003-4271-0812

Постановка проблеми. Категоріально-понятійний апарат є основою будь-якого наукового дослідження з наступних позицій: по-перше, забезпечить структурування об'єкту дослідження та визначає предметне поле; по-друге, дозволяє визначити властивості об'єкту дослідження, які будуть розкриті в контексті розвитку певної галузі наук; по-третє, визначає нові підходи до розуміння досліджуваного об'єкту. Необхідність дослідження категоріально-понятійного апарату щодо медичного туризму обумовлено його міждисциплінарністю, яка має бути врахована при формуванні державної політики розвитку

медичного туризму. В науковій літературі існують різноманітні підходи до розуміння медичного туризму, які не суперечать одне одного, проте для забезпечення ефективності та результативності наукового пошуку є необхідність в обґрунтуванні його розуміння та розуміння суміжних понять.

Метою дослідження є дослідження поняття «медичний туризм» з метою визначення об'єкту дослідження, його властивостей та предметного поля.

Викладення основного матеріалу. «Медичний туризм дуже динамічно розвивається у XXI ст., однак, це не нове явище. Ще у

античні часи і пізніше у Середньовіччі термальні джерела та інші території з природними лікувальними ресурсами були дуже популярним місцем відпочинку та відновлення сил серед представників тогочасної еліти. Відвідування курортів з можливістю отримання медичних послуг було одним з перших видів організованих подорожей у ХІХ ст. Динамічне ж зростання оздоровчого та лікувального туризму у ХХ ст. пов'язують, з одного боку зі спричиненим екологічними проблемами погіршенням стану здоров'я людей у промислово розвинених регіонах світу, а з іншого – з підвищенням їх життєвого рівня, адже подорожі з передплатним лікуванням є одним з найдорожчих видів відпочинку. Розвиток швидкісних та комфортабельних видів транспорту, політична та економічна лібералізація, розповсюдження англійської мови як мови міжнародного спілкування, мода на активний та здоровий спосіб життя, а також глобалізація ринку туристичних послуг і зростання чисельності представників середнього класу у країнах, що розвиваються, поступово створили умови для розширення раніше дуже обмеженого споживацького сегменту медичного туризму. На масовому ринку пропозиції турів з лікування за кордоном з'явилися уже в ХХІ ст. Причиною тому глибоке проникнення Інтернету, оскільки без нього вивчення пропозицій, ознайомлення з сучасними методиками лікування, відбір медичних закладів та сам процес оформлення у закордонну клініку (що вимагає надсилання безлічі документів) був майже непереборним завданням як для співробітників спеціалізованих туристичних фірм, так і для потенційних клієнтів» [20].

Звісно, що дати виникнення медичного туризму як масового суспільного явища, визначити не можливо, проте варто зазначити, що медичний туризм як об'єкт наукової діяльності можна датувати 1993 роком, коли вийшла перша праця, які індексується в наукометричній базі даних Scopus.

В науковій літературі не можливо ідентифікувати медичний туризм з певною галуззю наук, що обумовлено його міждисциплінарним характером. «Медичний туризм можна трактувати з різних точок зору: з макроекономічної – як галузь, яка працює на примноження валової доданої вартості, вклад якої у валовий внутрішній продукт оцінюється 2-5%, як додатково залучені інвестиції до країни за підтримки роботи як окремих клінік, програм, інноваційних методик лікування, так і фахівців із світовим іменем, що, відповідно, і посилює фіскальну спроможність національної економіки; з маркетингової – як можливість вдало

позиціонувати конкурентні переваги країни, які передбачають підтримку і просування на міжнародних ринках курортних зон з унікальними оздоровчими можливостями та рекреаційним потенціалом; як просування новітніх та унікальних методик лікування захворювань; з соціальної – як інструмент вирішення проблем зі здоров'ям з максимальною ефективністю та економічністю, оскільки населення обирає максимально зручні умови за вартістю і якістю» [8]. Зокрема, медичний туризм можна характеризувати як об'єкт дослідження в наступних науках (табл. 1).

Усі зазначенні підходи є важливими з точки зору вивчення медичного туризму як об'єкту державного управління та державної політики. Державна політика має стати синергетичним інструментом, а її механізми забезпечити ефективність та дієвість медичного туризму як нового феномену суспільних відносин.

«Поряд із цим у англомовній фаховій літературі також вживаються терміни «wellness tourism», «health care tourism», «cure tourism», «holistic tourism», «well-being tourism», «spa tourism», «medical tourism», «health and wellness tourism» тощо. Одночасно в українській фаховій літературі використовуються терміни: «лікувальний туризм», «санаторно-лікувальний туризм», «оздоровчий туризм», «медичний туризм», зустрічаються «спатуризм», «велнес-туризм» та інші інтерпретації. Хоча ці терміни інколи замінюють одне одного, й навіть вживаються замість поняття «спа-лікувальний туризм» чи «оздоровчо-лікувальний туризм», в більшості випадків під кожним з цих термінів маються на увазі різні концепції. Таким чином, головною ознакою медичного туризму є бажання отримати неекстремне лікування гострих та хронічних захворювань, або проведення медичних маніпуляцій» [7].

Досить часто в науковій літературі ставлять знак рівності між лікувальним та медичним туризмом, зокрема в науковій літературі існують наступні підходи до його розуміння:

– «поєднання відпочинку та розваг та індивідуальних, спрямованих на турботу про клієнта, програм здоров'я» [22]

– «це туристична подорож, яка здійснюється з метою зміцнення здоров'я і передбачає перебування в санаторно-курортних установах» [16];

– «включає як діагностику та лікування, так і профілактику захворювань, здоровий спосіб життя і косметичні послуги» [3];

– лікування чи перебування у медичних закладах за межами своєї країни [10];

– «спрямований на відновлення здоров'я чи профілактику (попередження) захворю-

Таблиця 1

Медичний туризм як міждисциплінарний об'єкт наукового дослідження

Галузь знань	Характеристика
Економічні науки	Медичний туризм як об'єкт економічної науки вивчається через: особливості розвитку ринку послуг медичного туризму, економічні переваги держав від розвитку такого ринку, економічний механізм функціонування суб'єктів туристичної діяльності, експортно-імпортні операції, що пов'язані із міжнародним медичним туризмом, оподаткування медичного туризму
Юридичні науки	Медичний туризм як об'єкт юридичної науки вивчається з позиції державного регулювання реалізації послуг медичного туризму, встановлення вимог до діяльності суб'єктів туристичної діяльності за зазначеним видом, встановлення вимог до реалізації медичних послуг для іноземців
Управлінські науки	Медичний туризм як об'єкт управлінських наук пов'язаний із особливостями управління туристичною послугою, економічними, фінансовими, кадровими, технічними, інноваційними механізмами управління діяльністю суб'єктів туристичної діяльності
Суспільні науки	Медичний туризм як об'єкт суспільних наук пов'язаний із вивченням соціального феномену медичного туризму, його значення та ролі в суспільному розвитку, вивченні психологічних аспектів взаємодії між учасниками реалізації послуг медичного туризму
Географічні науки	Медичний туризм як об'єкт географічних наук знаходить в об'єктно-предметному полі соціальної, економічної та політичної географії

вань, метою якого є лікування, оздоровлення, рекреація і відпочинок» [11];

– «включає власне лікування, терапія, реабілітація після захворювань» [14];

– «поїздки на курорт, а також будь-які інші поїздки з метою лікування, наприклад, для операції в закордонній клініці» [19];

– базується на використанні природних ресурсів: мінеральних вод, лікувальних грязей і кліматичних умов, які здійснюють позитивний вплив на лікування різноманітних захворювань» [17].

На нашу думку, неправомірно ототожнювати медичний туризм із лікувальним, адже лікувальний може поєднувати в собі як оздоровчий, так і медичний. Саме тому, в даному дослідженні пропонуємо не виділяти окремий лікувальний туризм як окремий вид туризму, адже мета оздоровчого та медичного є лікування. В подальшому, досліджуючи класифікацію туризму в цілому, нами запропоновано виділення класифікаційних ознак – за метою туристичної послуги та в її складі видів туризму, які передбачають надання туристичних послуг, із здоров'ям організму людини. В межах цієї ознаки пропонується виділення: медичного, оздоровчого та рекреаційного туризму.

Відповідно, до отриманих результатів вивчення зазначених понять, пропонуємо згрупувати підходи до сутності оздоровчого туризму наступним чином:

– сукупність соціально-економічних відносин. Даний підхід підтримують зарубіжні вчені К. Войт, Дж. Браун, Дж. Ховат [30], вказуючи,

що оздоровчий туризм – це «сукупність всіх відносин, що виникають в результаті подорожі людьми, мотив яких повністю або частково зводиться до підтримання або пропаганди їхнього здоров'я та добробуту, а також тих, хто перебуває принаймні одну ніч на об'єкті, спеціально призначеному для поліпшення фізичного, психологічного, духовного та / або соціального добробуту людей» [30]. Авторське тлумачення медичного туризму є досить обґрунтованим з економічної точки зору та визначення мети і критеріїв визначення певного виду туризму оздоровчим. В той же час, додаткового обґрунтування потребує визначення поняття «спеціально призначений об'єкт». Адже, поліпшення психологічного чи духовного добробуту в окремих випадках може відбуватися в місцях релігійного та ідеологічного характеру, наприклад монастирі, церкви та інші культові споруди.

– діяльність людини. В даному напрямку розглядають оздоровчий туризм зарубіжні дослідники Д. Дмітровські, А. Тодорович [27]. Так, автори під оздоровчим туризмом розуміють: «зусилля людей, спрямовані на збереження їхнього стану здоров'я через отримання доступу до послуг, яку надають медичні заклади» [27]. Даний підхід не в повній мірі характеризує туризм як такий, а більшою мірою носить медичний характер, що не зовсім відповідає оздоровленню, адже такі послуги можуть реалізовувати не лише медичні заклади, а зокрема курорти, санаторії та інші;

– окремий вид туристичної діяльності. Баєв В.В [4] з даного приводу характеризує оздоров-

вчий туризм як «вид туристичної діяльності, який має на меті поліпшити і збалансувати всі основні сфери життя людини, включаючи фізичний, емоційний, професійний, інтелектуальний і духовний стан та передбачає проведення профілактичних, активних заходів, спрямованих на покращення способу життя, таких як фітнес, здорове харчування, релаксація, догляд за тілом і лікування» [4]. Даний підхід є змістовним та характеризує як власне мету такого виду туризму, так і процес та складові реалізації туристичної послуги. Зарубіжні вчені М. Сміт, Л. Пучко [29] підтримують підхід виділення оздоровчого туризму як окремих вид туристичної діяльності та зазначають, що оздоровчий туризм це «форма туризму, яка найчастіше фокусується саме на фізичному здоров'ї, однак також позитивно впливає на загальний розумовий та духовний стан людей, покращує можливості людей якісно задовольняти свої потреби та функціонувати в своєму середовищі» [29]. Такий підхід більшою мірою орієнтований на мету, яку переслідують замовники, проте відсутні характеристики власне туристичної послуги та властивості туристичної діяльності. Тихохід Л.В. [2] пропонує під оздоровчим туризмом розуміти вид туризму, «пов'язаний головним чином з термальним туризмом та відвідуванням мінеральних джерел з лікувальною метою, тобто підкреслює більше оздоровчу сутність цього терміну» [2]. Відповідно, до даного підходу визначається мета оздоровчого туризму, а саме оздоровлення. Проте, дана туристична послуга може бути реалізована не лише в місцях мінеральних джерел, але і в ряді інших місць;

– вид подорожі. Даний підхід підтримують зарубіжні вчені П. Каррера, Дж. Бріджес [24], які вказують, оздоровчий туризм – це «організована подорож за межі локального середовища або відновлення душевного та тілесного самопочуття людини» [24]. Не підтримуємо зазначений підхід з тієї причини, що автори значно звужують зміст туризму як такого та оздоровчого туризму, зокрема. Колотуха О.В. [15] пропонує під оздоровчим туризмом розуміти «туристські подорожі в будь-якій місцевості зі сприятливими для здоров'я природно-кліматичними умовами та перебування там з метою відпочинку та оздоровлення» [15]. Бабкін А.В. [1] визначає оздоровчий туризм як «туристські подорожі, поїздки та походи в будь-якій місцевості із сприятливими для здоров'я природно-кліматичними умовами та перебування там з метою відпочинку» [1]. Більшість туристичних подорожей пов'язані із відпочинком, саме тому така характеристика оздоровчого туризму не зовсім відповідає його властивостям.

В контексті особливостей даного наукового дослідження під оздоровчим туризмом пропонуємо розуміти вид туристичних послуг з відновлення або підтримання відповідного стану здоров'я людини, яка реалізується санаторними та готельно-оздоровчими комплексами, та передбачає сукупність медичних та інших послуг. Оздоровчий туризм може бути як організованим, тобто супроводжуватися послугами туристичних агенств та операторів, так і неорганізованим, тобто організований самостійно.

Зазначимо, що оздоровчий туризм в Україні представлений широкою мережею закладів на заході України (туристичні центри: Трускавець, Моршин, Поляна, Сатанів, Східниця та інші) та Автономній Республіці Крим (з 2014 р. незаконно анексований державою спонсором тероризму росією). Даний вид туризму в більшій мірі активізувався з початком повномасштабного воєнного вторгнення як вид внутрішнього туризму. Крім того, його популярність буде зростати у зв'язку із необхідністю реабілітації військових та цивільних, що постраждали в результаті війни.

Аналізуючи дефініцію поняття медичний туризм є необхідність у представленні наступних змістовних підходів, що визначають міждисциплінарність даного об'єкту державної політики:

– надання послуг закладами охорони здоров'я. Досить дискусійним з даного приводу є підхід М. Сміт [29], який пропонує під медичним туризмом розуміти наступне: «надання медичними закладами широкого спектру послуг із використанням природних ресурсів країни, зокрема, мінеральної води та клімату» [29]. В більшій мірі, такий підхід вченого характеризує оздоровчий туризм, адже медичний туризм передбачає специфічну медичну послугу, яку можуть реалізувати лише заклади охорони здоров'я, що не передбачає обов'язкову наявність певних кліматичних чи мінеральних ресурсів.

– наслідок певних причин. Такий підхід представлений в праці зарубіжного вченого Дж. Коннел: «наслідок мотиваційних та поведінкових особливостей людей, які подорожують з країни проживання до іншої країни з вираженою метою доступу до медичного лікування» [25]. Дійсно, медичний туризм обумовлений сукупністю причин різного характеру, що мотивують особу використовувати медичні послуги не за своїм місцем проживання, а зазвичай за кордоном. Проте, такий підхід не в повній мірі характеризує змістовні особливості медичного туризму як особливого різновиду туристичних послуг. Сукупність причин медичного туризму наводиться в дефініції А. БіалкВолф

[23]: «добровільний рух до іноземної країни для проходження запланованого лікування з метою покращення здоров'я, підвищення якості життя чи зовнішнього вигляду, що здійснюється з фінансових причин, якісних причин чи через неможливості переваг у країні проживання» [23]. Даний підхід в повній мірі характеризує зміст туристичної послуги та причини до обрання медичних послуг закордоном. Проте, окремі види медичного туризму можуть бути внутрішніми, тобто в межах країни;

– вид подорожі за межами постійного проживання. Зарубіжні вчені П. Каррер, Дж. Бріджес пропонують під медичним туризмом розуміти наступне: «організована поїздка за межі своєї юрисдикції з питань охорони здоров'я для поліпшення або відновлення здоров'я через вдавання до медичних інтервенцій» [24]. Погоджуємося з таким твердженням, адже такий підхід в повній мірі характеризує мету подорожі, проте варто наголосити на суб'єктах реалізації медичних послуг – заклади охорони здоров'я, що власне характеризують медичний туризм. Крукс В.А., Тьорнер Л., Коен І.Дж визначають медичний туризм наступним чином: «міжнародна подорож пацієнта до приватної лікарняної установи для отримання медичної допомоги, яка в той же час включає в себе задоволення від відпустки у відповідній зарубіжній країні» [26]. Подібний підхід міститься в праці Рутинський М., Петранівський В.: «подорож, метою якої є отримання оздоровлення та лікування, однак обмежують такі подорожі виключно курортними місцевостями» [19]. Резнікова Н.В. визначає медичний туризм як «подорож, яка спрямована за межі місця проживання особи для того, щоб отримати послуги з медицини, діагностики, хірургічного чи консервативного лікування, терапії та стосується туристів, які використовують інфраструктуру призначення та туристичні об'єкти» [18]. Баєв В.В. висуває наступний підхід до розуміння змісту такої подорожі: «поїздка в інші країни або території з метою купівлі медичних послуг та інших заходів у галузі охорони здоров'я» [4].

– взаємодія між суб'єктами туристичної діяльності та суб'єктами реалізації медичних послуг (закладами охорони здоров'я). Гудріх Дж., Гудріх Г пропонують наступне тлумачення досліджуваного об'єкту: «наміри зі сторони туристичної установи або пункту призначення привабити туристів шляхом свідомого просування своїх об'єктів у сфері охорони здоров'я у доповнення інших звичайних туристичних зручностей такої туристичної установи чи пункту призначення» [28]. Щодо мети взаємодії учасників реалізації послуги

медичного туризму, то даний підхід цілком логічними, проте є необхідність розширення даного підходу, зважаючи на мету туристів та процедурні положення даного виду туристичних послуг.

– спеціальний вид туризму. Федякін А.А. визначає медичний туризм як: «вид туризму, який покликаний відновлювати життєво важливі функції людського організму та створений для задоволення потреб хворих та ослаблених людей» [21]. Варто зазначити, що сучасний стан медичного туризму, визначає його з позиції спеціальних видів медичних послуг, які не можливо отримати в межах свого проживання, або ж у зв'язку з іншими причинами, пацієнт обирає інше місце. Вітчизняні дослідники М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор пропонують наступне визначення медичного туризму: «Різновид туризму, який має заголовну мету лікування або перебування у медичних установах за межами своєї країни» [10]. Мельниченко О.А., вказує, що медичний туризм – це «вид туризму, який передбачає виїзд індивіда за межі населеного пункту, де той постійно проживає, задля отримання медичних послуг лікувального, діагностичного, реабілітаційного та профілактичного характеру» [12]. Богаченко О.П. дотримується подібного підходу, зокрема: «вид туристичної діяльності, який базується на наданні лікувальних, оздоровчих, профілактичних, діагностичних, реабілітаційних послуг туристові, який перебуває за межами помешкання і має ціллю покращення свого здоров'я» [5];

– рух туристів. Волкова І.І. вказує, що медичний туризм це «переміщення туристів з постійного місця проживання в інший регіон з метою лікування та профілактики захворювань різних органів в організмі, для проведення спеціальних лікувальних процедур» [6]. Досить широкий та обґрунтований підхід міститься в дослідженні В.Ф. Кифяк: «це особливий вид туризму, що виконує в різних поєднаннях лікувально-оздоровчі та рекреаційні функції для задоволення потреб споживачів у відновленні здоров'я (фізичних і душевних сил) шляхом використання цілющих природних засобів, висококваліфікованого медичного персоналу, конкурентної ціни та зорієнтований на туристично-оздоровчі, пізнавальні, розважальні, видовищні та інші програми» [9].

– вид господарської діяльності. Даний підхід міститься в праці Діденко К.Д., Жученко В.Г.: «під медичним туризмом розуміють вид господарської діяльності, спрямований на надання послуг з діагностики, лікування та профілактики захворювань за межами країни проживання» [7]. Особливості такої діяльності визначені в праці Г. М. Михайличенко «органі-

зація медичного обслуговування пацієнтів за межами місця їхнього постійного проживання, а саме: організацію відпочинку та надання лікування, діагностики чи профілактики захворювань, отримання оздоровчих, рекреаційних чи інших послуг» [13].

Підводячи підсумки аналізу дефініцій поняття медичний туризм, наголосимо на його специфічній особливостях:

- по-перше, основною складовою, що формує мету туризму є медична послуга, яка реалізується закладами охорони здоров'я, що знаходяться за межами постійного проживання особи;

- по-друге, медичний туризм визначає специфічні вимоги до діяльності суб'єктів туристичної діяльності;

- по-третє, медичний туризм може бути як внутрішнім, так і міжнародним;

- по-четверте, медичний туризм передбачає як медичну послугу, так і сукупність супутніх послуг, що можуть надаватися як закладами охорони здоров'я, так і іншими учасниками реалізації послуги медичного туризму.

Зважаючи на особливості державної політики, пропонуємо багатовекторне розуміння медичного туризму, зокрема:

- медичний туризм як вид туризму: – вид туристичних послуг, що пов'язаний із отриманням медичної допомоги різного характеру, яка реалізується закладами охорони здоров'я та сукупність інших суміжних послуг, які полягають в організації подорожі, інформаційному супроводі, транспортуванні та інших послуг;

- медичний туризм як вид господарської діяльності – господарська діяльність суб'єктів реалізації туристичних послуг, що відповідає сукупності нормативних вимог для реалізації послуг медичного туризму, та полягає в підборі закладу охорони здоров'я, комунікаційної взаємодії, організації, супроводі, транспортування та інших послугах щодо подорожі туриста для отримання медичної послуги.

Суміжними поняттями, які характеризують медичний туризм є:

- послуга медичного туризму, під якою пропонуємо розуміти: сукупність послуг консультування, підбору закладу охорони здоров'я, організації, документального супроводу, перекладу, транспортування, розміщення та інших супутніх послуг щодо лікування особи в закладі охорони здоров'я, що знаходиться за межами території постійного проживання особи;

- медична послуга – сукупність дії з надання медичної допомоги щодо профілактики, діагностики, лікування, реабілітації та інших маніпуляцій, пов'язаних із здоров'ям людини, які реалізуються закладами охорони здоров'я;

- суб'єкти реалізації послуги медичного туризму – суб'єкти господарської діяльності, які надають послуги медичного туризму, мають на це відповідні дозволи, що підтверджують їх відповідність встановленим вимогам.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В результаті проведеного дослідження понятійно-категоріального апарату державної політики забезпечення розвитку медичного туризму, обґрунтовано зміст наступних понять та категорій: оздоровчий туризм (вид туристичних послуг з відновлення або підтримання відповідного стану здоров'я людини, яка реалізується санаторними та готельно-оздоровчими комплексами, та передбачає сукупність медичних та інших послуг); медичний туризм (медичний туризм як вид туризму: - вид туристичних послуг, що пов'язаний із отриманням медичної допомоги різного характеру, яка реалізується закладами охорони здоров'я та сукупність інших суміжних послуг, які полягають в організації подорожі, інформаційному супроводі, транспортуванні та інших послуг; медичний туризм як вид господарської діяльності – господарська діяльність суб'єктів реалізації туристичних послуг, що відповідають сукупності нормативних вимог для реалізації послуг медичного туризму, та яка полягає в підборі закладу охорони здоров'я, комунікаційної взаємодії, організації, супроводі, транспортування та інших послугах щодо подорожі туриста для отримання медичної послуги); послуга медичного туризму (послуга медичного туризму, під якою пропонуємо розуміти: сукупність послуг консультування, підбору закладу охорони здоров'я, організації, документального супроводу, перекладу, транспортування, розміщення та інших супутніх послуг щодо лікування особи в закладі охорони здоров'я, що знаходиться за межами території постійного проживання особи); медична послуга (медична послуга – сукупність дії з надання медичної допомоги щодо профілактики, діагностики, лікування, реабілітації та інших маніпуляцій, пов'язаних із здоров'ям людини, які реалізуються закладами охорони здоров'я) та суб'єкти реалізації послуги медичного туризму (суб'єкти реалізації послуги медичного туризму – суб'єкти господарської діяльності, які надають послуги медичного туризму, мають на це відповідні дозволи, що підтверджують їх відповідність встановленим вимогам).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабкін А.В. Спеціальні види туризму. навч. посібник / А.В. Бабкін. Фенікс, 2008. 252 с.
2. Бабов К.Д., Дмитрієва Г.О., Тихохід Л.В., Гавловський О.Д. Лікувально-оздоровчий туризм –

один із сучасних напрямків підвищення ефективності діяльності санаторно-курортної сфери. Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія. 2019. № 2. С. 5-9.

3. Баєв В. В. Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні. Наукові праці МАУП. 2014. № 43 (4). С. 163-167.

4. Баєв В. В. Сучасні тенденції розвитку медичного туризму в Україні. Агросвіт. 2015. № 7. С. 35-38.

5. Богаченко О.П. Форми і способи розвитку лікувально-оздоровчого туризму у приморських місцевостях. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1. С. 144-149.

6. Волкова І.І. Фактори розвитку та видова структура лікувального туризму в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. (Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»). 2013. № 1042. Вип. 1. С. 110-114.

7. Діденко К.Д., Жученко В.Г. Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Випуск 16. Частина 4. С. 101-105.

8. Желюк Т., Мацик В. Медичний туризм, нові напрями та можливості: макроекономічні та регіональні аспекти. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2021. Вип. 26. С. 17-27.

9. Кифяк В.Ф. Розвиток медичного туризму в регіонах України. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 1. С. 30-33.

10. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник. Вид-во: Знання, Ужгород. 2011. 334 с.

11. Мельник Л.В., Батиченко С.П. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в регіонах України. Часопис картографії. 2018. № 19. С. 41-47.

12. Мельниченко О.А., Шведун В.О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Видво НУЦЗУ, 2017. 153 с.

13. Михайліченко Г.І. Розвиток туристичного продукту лікувально-оздоровчого та медичного туризму України. Ефективна економіка. 2020. № 2. С. 3-10.

14. Мочульська О.М., Шульгай А.Г., Ошлянська О.А., Бондарчук В.І., Завіднюк Ю.В., Чорномидз І.Б., Добровольська Л.І., Сверстюк А.С. Сучасні тенденції, детермінанти та перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого spa- та wellness-туризму в світі. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2019. № 3 (81). С. 56-61.

15. Оздоровчий туризм / Колотуха О.В. // Спортивний туризм та активна рекреація: географія, систематизація, практика (словник-довідник). URL: <http://geohub.org.ua/node/1906>

16. Оздоровчо-лікувальний туризм. Записки про подорожі та туризм. URL: <https://ozi.pp.ua/ozdorovcho>

likuvalnij-turizm_14200/.

17. Парфіненко А.Ю., Волкова І.І., Щербина В.І. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні (у порівнянні з країнами Центральної Європи). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини, Економіка, Країнознавство. 2018. № 7. С. 130-135.

18. Резнікова Н.В., Іващенко О.А., Войтович Щ.Ш. Про співвідношення понять лікувального і оздоровчого туризму в контексті оцінки потенціалу міжнародного ринку медичних послуг. Ефективна економіка, 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/14.pdf.

19. Рутинський М., Петранівський В. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2012. № 29. Ч. 1. С. 179-189.

20. Ткачук Л.М., Колосова І.В. Медичний туризм: проблеми та перспективи розвитку в Україні та світі. Scientific Notes of Sumy State Pedagogical University. Geographical Sci. 2021. Vol. 2, Iss. 2. PP. 167-176.

21. Федякін А.А. Теоретико-методичні основи оздоровчого туризму: дис. д.е.н. Майкоп, 2001. 279 с.

22. Шандова Н.В. Билим О.С. Ресурсне забезпечення оздоровчого туризму. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». 2018. №31. С. 12-16.

23. BiałkWolf A. Potencjał rozwojowy turystyki medycznej [Development potential of Medical Tourism]. Scientific Journal University of Szczecin Economic Service Problems. 2010. Vol. 53. P. 653-662.

24. Carrera P., Bridges J. Globalization and Healthcare: Understanding Health and Medical Tourism. Expert Review of Pharmacoeconomics and Outcomes Research. 2006. Vol. 6 (Suppl 4). P. 447-454.

25. Connell J. Contemporary medical tourism: Conceptualisation, culture and commodification. Tourism Management. 2013. Vol. 34. P. 1-13.

26. Crooks V.A., Turner L., Cohen I.G. Ethical and Legal Implications of the Risks of Medical Tourism for Patients: a Qualitative Study of Canadian Health and Safety Representatives' Perspectives. February. 2013. Vol. 27. URL: <http://bmjopen2012002302>.

27. Dimitrovski D. Clustering wellness tourists in spa environment D. Dimitrovski, A. Todorović. Tourism Management Perspectives. 2015. Vol. 16. P. 259-265.

28. Goodrich J. N., Goodrich G.E. Healthcare tourism – an exploratory study. Tourism Management, 8 (3): 1987, P. 217-222.

29. Smith M., Puczkó L. More than a special interest: Defining and determining the demand for health tourism. Tourism Recreation Research. 2015. Vol. 40 (2). P. 205-219.

30. Voigt C., Brown G., Howat G. Wellness tourists: in search of transformation. Tourism Review. 2011. Vol. 66(1/2). P. 16-30.